

ISLAMISMUS

Marek Čejka

Co je to islamismus?

- nadužívaný, velmi široký, nejasný a různě interpretovatelný termín
- oblíbený v žurnalistice, včetně seriózních médií, novináři však pojem nezkoumají a nevysvětlují jeho obsah
- v obecném povědomí (i žurnalistice) většinou používán jako synonymum spíše negativního „pronikání islámu do politiky“ nebo přímo „islámského extremismu/terorismu“
- ve skutečnosti jde o pojem daleko komplexnější a jeho definic existuje celá řada.
- zahrnuje velmi široké spektrum od politických operujících s islámem podobně jako křesťanské demokracie, přes radikální hnutí odporu (Hamás, Hizballáh) až po čistě teroristické entity (Al-Káida, ISIS)

Výzkum islamismu

- Islamismus nelze vnímat jako oborově ohraničený fenomén – jeho výzkum má přesah do řady oborů: orientalistiky, politologie, historie, religionistiky či teologie
- Výzkum přichází až v době, kdy se islamismus masověji šíří (70. léta, hlavně pak 1979)
- *„Sedmdesátá léta vynesla islámská hnutí do popředí politické scény od Malajsie po Senegal, od sovětských muslimských republik po předměstí evropských měst obývaných miliony usedlých muslimských přistěhovalců.“ (G. Kepel)*

Francouzská debata islamismu

- Výzkum islamismu se rozvinul hlavně ve Francii skrze tradici tamní orientalistiky
- Snaha postihnout specifické propojení mezi moderně pojatou politikou a islámem
- Termín nemá ve fr. debatě pejorativní zabarvení
- Do určité míry i jistá fascinace pojmem (např. Foucault)

Francouzská debata islamismu

- Jacques Berque (1910–1995),
- Claude Cahen (1909–1991),
- **Maxime Rodinson** (1915–2004),
- Mohammed Arkoun (1928–2010),
- Bruno Ettiene (1937–2009),
- Michel Camau (nar. 1940),
- Farhad Khosrokhavar (nar. 1949),
- **Oliver Roy** (nar. 1949),
- **Gilles Kepel** (nar. 1955),
- Mohamed Tozy (nar. 1956),
- **François Burgat** (nar. 1958),
- Jean-Pierre Filiu (nar. 1961) a řada dalších.

Anglosaská debata islamismu

- Přichází až na přelomu 80. a 90. let
- Pojem se rozměňuje a významově posunuje směrem k radikalismu
- 90. léta nejsou koncem islamismu (Roy), ale naopak vzestupem radikálního islamismu
  - 11. září 2011 další přelom v tomto ohledu
- Větší svoboda slova v USA znamená i větší manipulaci s pojmem
  - tendenční debata - Pamela Geller, Ann Coulter, Walid Shoebat
  - „alternativní pravice“ Stephen Bannon
  - Daniel Pipes, Robert Spencer, Bill Warner

Anglosaská debata islamismu

- Asef Bayat
- Šádí Hamíd
- Peter Mandaville
- John Esposito
- Fred Halliday
- Mary Habeck

- Samuel Huntington

Česká a slovenská debata islamismu

- Minulost – hlavně Alois Musil
- **starší generace orientalistů** – jedná se hlavně o Eduarda Gombára, Luboše Kropáčka, Miloše Mendela, či Karola R. Sorbyho
- **mladší generace orientalistů**: Texty Ondřeje Beránka, Emanuela Beška, Dušana Deáka, Věry Exnerové, Pavla Ťupka, Martina Klapetka, Attily Kovácse, Jitky Malečkové, Miroslava Melčáka, Bronislava Ostřanského, Tomáše Petrů, Gabriela Pirického, Petra Přebindy, Gabriely Özel Volfové, Josefa Ženky a dalších

Česká a slovenská debata islamismu

- **politologové, historici, sociologové** atd. Texty Pavla Barši, Libora Čecha, Karla Černého, Jana Daniela, Ondřeje Ditrycha, Tomáše Janků, Josefa Krause, Miroslava Mareše, Emila Souleimanova, Tomáše Šmída, Jana Šnidaufa, Daniela Topinky, Jaroslava Weinfurtera
- **Vědecko-populární:** publikace Břetislava Turečka, Zdeňka Müllera, Zory Hesové

Politologický výzkum islamismu

Konceptuální analýza/reflexe – nikoliv analýza dat (kvali./kvanti.)
práce vychází primárně z politologické perspektivy s

- Identifikací ideologického pozadí islamistických uskupení
- Výzkumem organizačního charakteru jednotlivých skupin
- Identifikací vnějších a vnitřních konfliktních linií
  - sekularisté vs. islamisté
  - salafisté vs. islamisté
- snaha o identifikaci ideového, respektive ideologického pozadí konkrétních uskupení
- interpretace jednotlivých historicko-politických událostí, které vývoj islamismu ovlivnily
- organizační charakter jednotlivých uskupení (politická strana vs. politické hnutí) a konfliktní linie, na jejichž základě vznikla

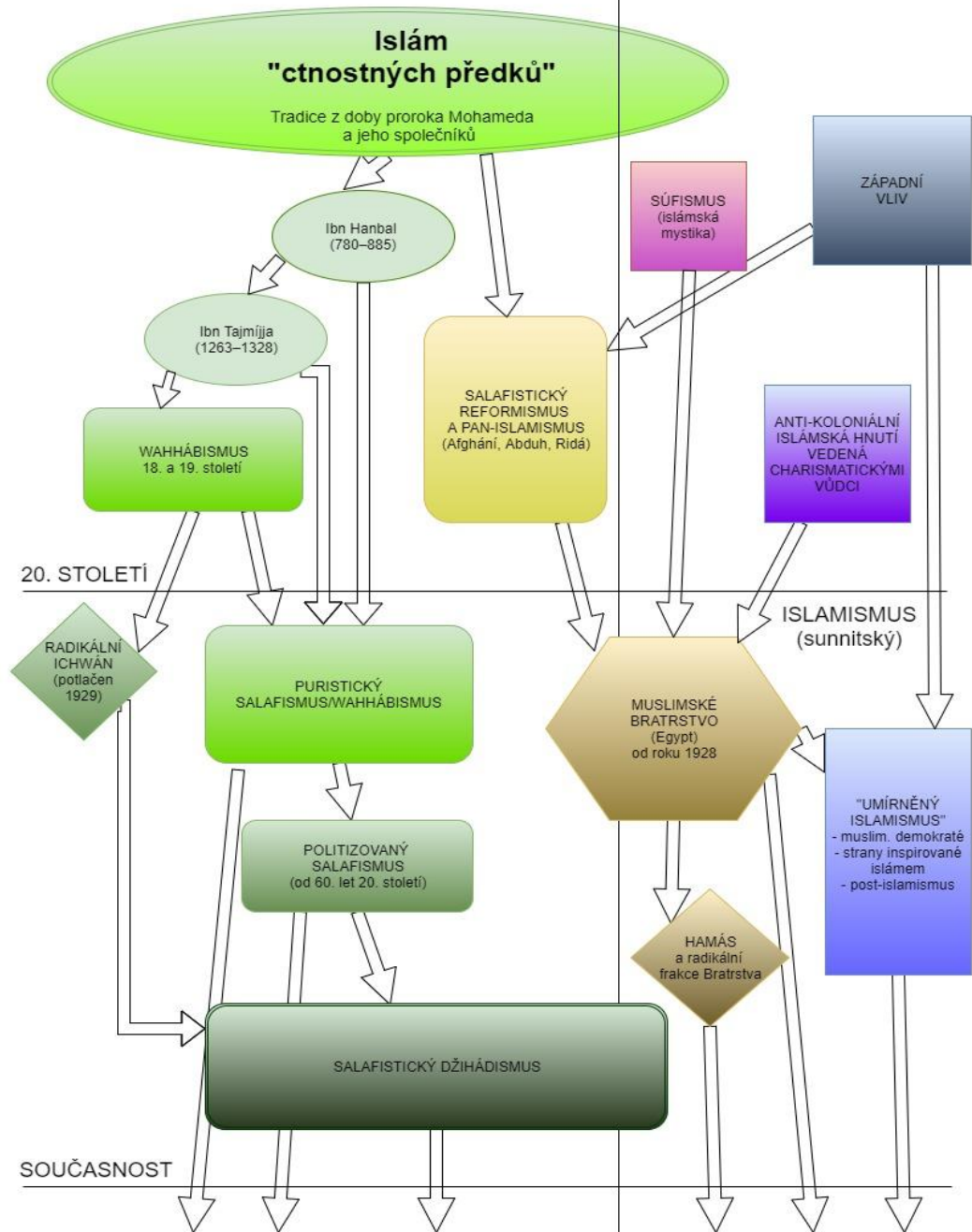
Jedna z možných typologií islamismu

- **Participativní/legální/státotvorný** - např. hnutí *Nahda* v post-Bin Alíovském Tunisku, *AKP* (Turecko), *PJD* (Maroko), *Muslimské bratrstvo* (Egypt)
- **Radikální/Džihádistický** – používání radikální teologie (např. salafistický džihádismus) a násilných metod ke získání politického vlivu a dominance v muslimském světě (např. *Al-Káida*, *Islámský džihád*)
- **Hybridní/kombinované/sui-generis** - kombinují sociální práci, islámskou charitu atd. společně s násilím (*Hamás* v Palestině, *Hizballáh* v Libanonu), mohou také používat radikální rétoriku bez násilí (např. *Hizb ut-Tahrír*)
  - **Nepolitický** - např. některé súfíjské řády, někteří salafisté,
  - např. hnutí *Al-Adl wal Ihsán* (Maroko), *Gülenovo hnutí*, *Tablíghí Džamá'at*

Je to ale ještě islamismus ve smyslu „politického islámu“?
– i nepolitické aktivity mohou mít politický přesah

SALAFISMUS (nalevo od osy)

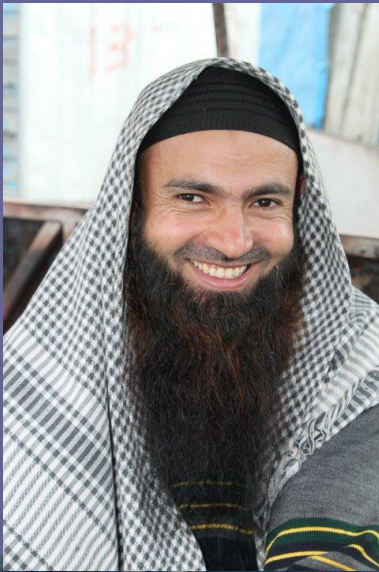
OSTATNÍ VLIVY (napravo od osy)

**PROUDY
ISLÁMSKÉHO REFORMISMU
a POLITICKÉHO ISLÁMU**

Salafisté

SALAFISMUS (SALAFÍJA)

- Široký myšlenkový proud v rámci sunnitského islámu, který odkazuje na „odkaz předků prvních generací islámu“
- Různé verze salafismu se odlišují v rámci muslimského světa:
  - Většina salafistů nemá zájem o politiku (kvietismus). *Muhammad Al-Albání (1914–1999)*, *Abd al-Azíz ibn Baz (1910–1999)* *Muhammad ibn al-Utajmín (1925–2001)*.
  - Menší část se politicky angažuje (Egypt). *Safar al-Hawálí (1950)*, *Salman al-Auda (1956)*
  - Malá část „salafističtí džihádisté“. *Usáma bin Ládín (1957-2011)*.
- Salafismus často nepřesně interpretován jako synonymum wahhábismu. K většímu propojení s wahhábismem došlo až mnohem později při emigraci egyptských salafistů do Saúdské Arábie za Násira (60. léta XX. stol.)
- Egyptská modernistická salafíja: Zrodila se hlavně v 19. stol. a snaží se upozornit na „úpadkové - neislámské“ tendence v rámci islámu a návrat k islámským kořenům.
- Významní myslitelé: *Muhammad Abdu (1849–1905)* *Rašíd Ridá (1865–1935)* *Al-Afghání (1838–1897)*

Lokální kořeny salafismu

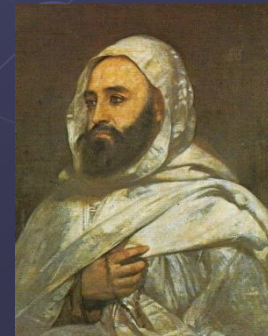
Sala fism: Local Roots

ANTI-KOLONIÁLNÍ HNUTÍ 19. STOLETÍ VEDENÁ CHARISMATICKÝMI NÁBOŽENSKÝMI VŮDCI

POLITIZACE SÚFISMU

- Islámská mystická hnutí
  - původně výrazně apolitická
- mystické praktiky – taríky (řády), zikry (obřady), dervišové, tanec, hudba, extatické stavy...
- Wahábisté a řada salafistů odmítá súfismus jako neislámský či heretický
- Řada islamistů a islámských reformistů mají ve skutečnosti vazby na súfismus (Hasan Al-Banná, imám Šamil, Sanússíové,...)

Hnutí MAHDÍJA – Súdán

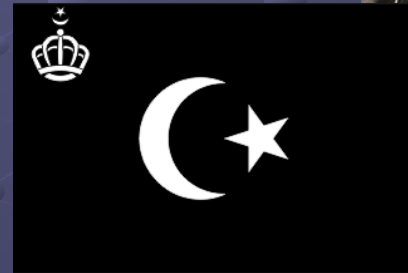

- *Muhamad Ahmad Ibn Abdulláh* (1844-85)
- núbíjský duchovní, který stojí v čele reformního hnutí, se prohlásil za Al-Mahdího („Mesiáše“)
- s pomocí stoupenců vybuduje vojsko
- 1883 – poráží Egypt, 1885 – během „povstání dervišů“ dobude britský Chartúm
- V Súdánu vybuduje teokratický stát
- 1885 – Mahdí umírá na tyfus
- 1898 – Britové porazí mahdistický stát v bitvě u Omdurmanu
- mahdistické reformní hnutí zůstane v Súdánu vlivné i ve 20. století

Hnutí **SANÚSSÍJA** – Libye, Čad

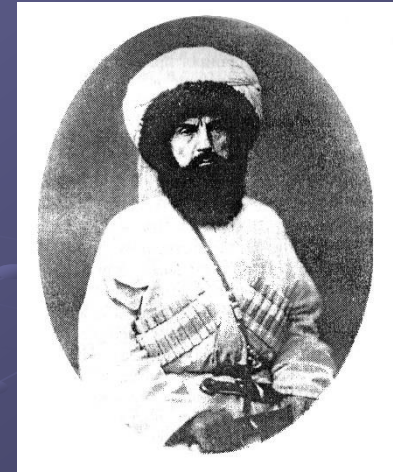
- reformní náboženské hnutí zal. 1837 **Muhammadem Alím as-Sanússím** zvaným „**Velký Sanússí**“ (1787-1859)
- Vliv súfismu i salafismu
- Boj proti francouzské a italské (od 1911) expanzi
- 1951 – vnuk Alího se stane králem Libye jako **Idrís I.** (1889–1983)
- Svržen 1969 Kaddáfím

Hnutí imáma ŠAMILA (1797-1871)

- proti ruské expanzi na Kavkaz a do Čečenska která začala v r. 1804
- vzdělaný súfista
- 1817–1864 krvavá Kavkazská válka
- 3. imám Kavkazského imamátu (1828-59)
- sjednotí kmeny a úspěšně bojuje proti Rusům až do svého zatčení v r. 1859
- po zatčení se setká s carem
- pod policejním dozorem
- umírá v Medíně

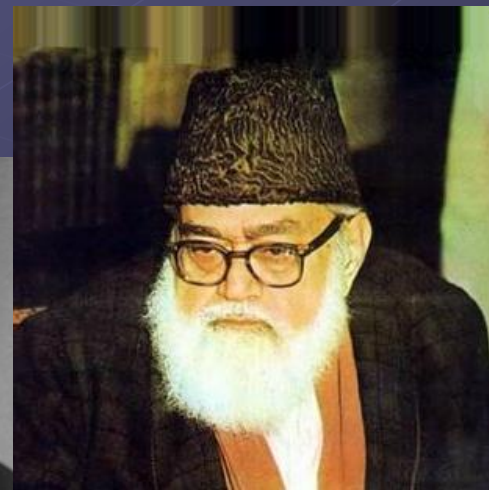

DEOBANDISMUS

- Vliv v dnešní Indii, Pákistánu a Afghánistánu
- Vznik 1866 v Deobandu – madrasa *Dár ul-Ulúm Deoband* nedaleko Dillí
- Ochrana islámu, kritika Západu, hlavně Britů
- Inspirace učením indického **šejcha Wáljulláha** (1703–1762)
- Podobné rysy s wahhábismem

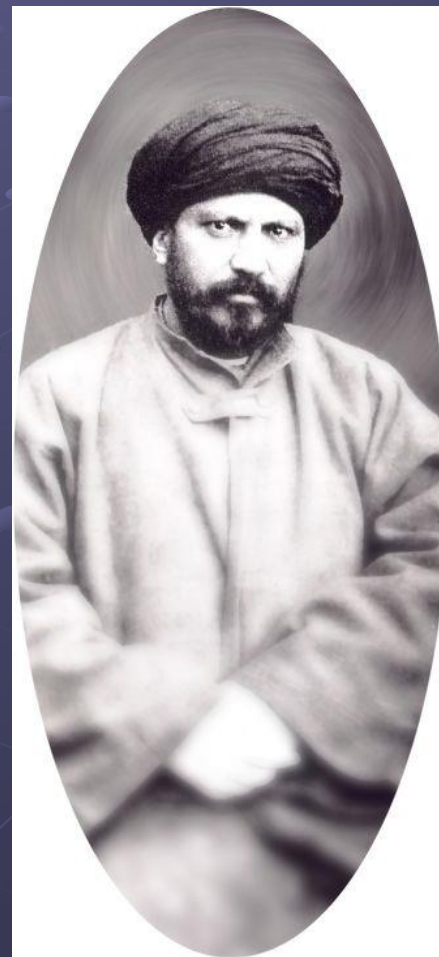
OSOBNOSTI ISLAMISMU

Džamá al-Dín Al-Afghání (1838–1897)

- „otec“ moderního (pan)islamismu
- hlavní problém muslimů své doby považoval jejich nejednotu (kmenovou, etnickou, jazykovou) a skutečnost, že jsou ovládáni Západem.
- vyzýval k návratu k původním principům a hodnotám islámu.
- to však neznamenovalo odmítnutí všech západních vlivů – např. vyspělých technologií. Byl také stoupencem myšlenek spravedlivé vlády, ústavnosti a zákonnosti.
- žil dlouho v Evropě, Rusku a Turecku
- jeho ideje ovlivnily vznik Muslimského bratrstva

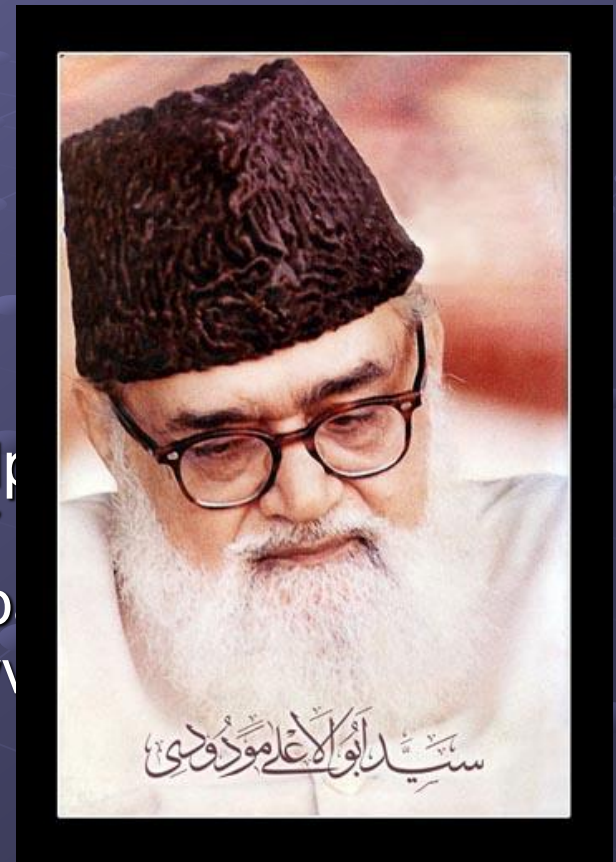

Abú Alá Al-Maudúdí

(1903–1979)

- Pákistánský teolog, filosof, politik
- Idea islámského státu
- „theo-demokracie“
- zakladatel strany *Džamát e-Islámí (Jamaat-e-Islami)*
- prosazovala islámské hodnoty a odpovlivům. Po rozdělení Indie v r. 1947 hlavně v Pákistánu. Později se rozpadla na frakce, které působily v ostatních bývalých britské Indie.

Hassan AL-BANNÁ (1906–1949)

zakladatel a *muršid* (generální vůdce)
Muslimského bratrstva

„Muslimští bratři nejsou náboženské sdružení v západním slova smyslu. Nesoudí, že císařovo patří císaři a co je Boží Bohu. I císař a vše co má, náleží jedině Bohu.“

vs.

„Dávejte tedy, co je císařovo, císaři, a co je boží, Bohu.“ (Matouš 22, 21)

MUSLIMSKÉ BRATRSTVO

Asociace muslimských bratří
Džam'íjat al-ichwán al-muslimín
zal. 1928 v egyptské Ismajlíji

*„Alláh jako poslední cíl,
Prorok jako hlava,
Korán jako ústava,
smrt pro slávu Alláhovu
jako nejžhavější
touha.“*

- Původním posláním **Muslimského bratrstva** byla charita
- Inspirace salafistickým konzervativismem a zároveň reformistickým modernismem
- V Egyptě ovládaném sekulární nacionalistickou monarchií byla velká chudoba, kterou nebyl stát schopen vyřešit
- Alternativu nabídly charitativní aktivity Muslimských bratrů – oslovilo nejen venkovany, ale i formující se městské třídy
- Členy bratrstva byli mj. **Násir, Arafat, Sadat, Bin Ládin, Júsuf al-Karadáwí, Abdulláh Azzám** – široké spektrum
- Popularita MB velmi rostla a brzy se staly konkurencí pro egyptský režim
- Egyptský vládní establishment je závislý na Britech, MB se tak staví i proti Britům
- konspirace vs. represe

Muslimské bratrstvo po 2. světové válce

- V roce 1945 mají půl miliónu členů – expanze do zahraničí, zapojují se také do první arabsko-izraelské války
- Po 2. sv. válce radikalizace – atentát na egyptského premiéra **Mahmúda an-Nukraší Pašu** (prosinec 1948)
- 1949 – **Hassan Al-Banná** zastřelen před svým domem, zřejmě egyptskou tajnou službou.
- 1952 – MB podporují svržení monarchie a pak i prvního prezidenta Nagíba
- 1954 - Násir zakazuje MB, pokus o atentát na Násira
- Pozitivní postoj USA k MB po 2. sv. válce
- Tichá podpora USA – **Saíd Ramadán**

President Dwight D. Eisenhower v Oválné pracovně Bílého domu (1953) při setkání s muslimskými představiteli včetně představitelů tehdy velmi radikálního Muslimského bratrstva.

„ministr zahraničí“ Muslimského Bratrstva Saïd Ramadán je druhý zprava.

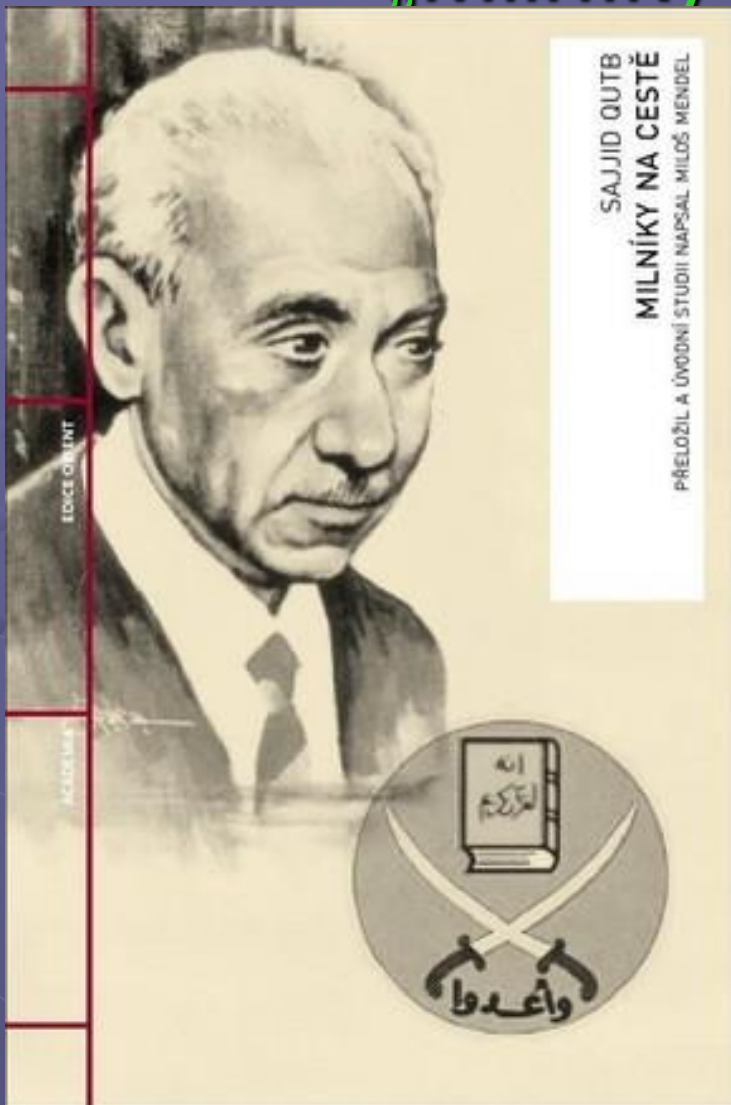
Další generace ideologů Muslimského bratrstva:

Sajjíd Kutb (1906–1966)

„Milníky na cestě“ (1964)

- klíčové dílo radikálního islamismu
- vyzývá ke znovuoobnovení islámského světa na přísně na principech Koránu
- islámský svět se ocitl v moderní době ve stavu **džáhilíje**
- protikladem je **hákimíja** – Boží vláda
- Ideologie „kutbismus“

- 1965 - další vlna represí 1965 (poprava Sajjída Kutba)
- Druhý muršid Bratrstva (1954–1973) **Hasan al-Hudajbí** Kutbovu linii kritizuje
- řada Muslimských bratrů prchá do Saúdské Arábie – ovlivnění wahhábismem, prolnutí myšlenek
- smrt Násira 1970 znamená vítězství saúdského Fajsala v „Arabské studené válce“ – návrat řady Muslimských Bratrů do Egypta
- Za prezidenta Sádáta je MB sice stále oficiálně zakázáno, ale akceptováno – Sádát chce využít MB proti levici
- umírňují se, odštěpují se však radikální frakce – mj. **Islámský džihád, Gama' a Islámíja, Takfír wal Hidžra** a další
- Po atentátu na Sádáta pokračuje Mubáarak v politice svého předchůdce uvolňování vůči MB

Júsuf al-Karadáwí (1926)

- významná osobnost současného MB
- odmítl však jeho vedení
- vliv za pomoci médií, hlavně Al-Džazíry
- Progresivní i velmi kontroverzní názory

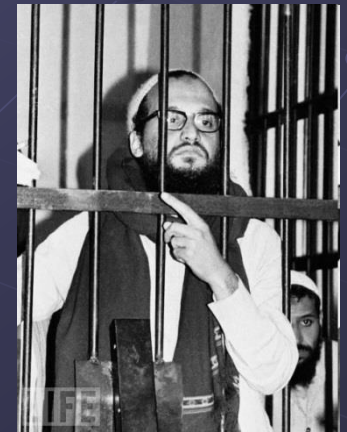

- Bratrstvo je pololegální a zapojuje se do egyptské politiky na nezávislých kandidátkách a kandidátkách jiných stran (2005 – mají v parlamentu 20%)
- V době **Arabského jara** (po 2011) tak má na rozdíl od ostatních politických sil dobře připravený politický aparát
- 2011/2012 – získává většinu v parlamentu,
- člen MB **Mohamed Mursí** se stane egyptským prezidentem, politické kontroverze, obviňování MB z usurpace moci a pokusy o novou autokracii
- převrat, sesazení Mursího a perzekuce ze strany vojenské junty (gen. Sísí)

Egyptský islámský džihád

- (EID, arab. *Al-Džihád al-Islámí al-Misrí*, angl. *Egyptian Islamic Jihad, EIJ*) je radikálně islamistická organizace, která působí v Egyptě od přelomu 70. a 80. let.
- Vychází z ideologie **kutbismu** a je inspirována radikálními postoji Muslimského bratrstva. Cílem skupiny je mj. svržení sekulárního egyptského režimu.
- EID provedl 6. října 1981 **atentát na egyptského prezidenta Anwara Sadata** a následně atentáty i na další politiky. Zaútočil také na egyptské ambasády v zahraničí a snažil se vyvolávat nepokoje v Egyptě a bojovat proti západním zájmům na Blízkém východě.
- Za současného vůdcem organizace je považován **Ajmán az-Zawáhirí**, který je po Bin Ládinově smrti muž č. 1 Al-Káidy.

Gama' a Islámíjja

- (GI, GAI, egypt. arabštinou: „Islámská skupina“)
- egyptská radikálně islamistická skupina, která vznikla v 70. letech na univerzitě v Asjútu. Jejím hlavním cílem je svržení egyptského sekulárního režimu a založení islámského státu nezávislého na západním vlivu.
- V 90. letech se skupina zradikalizovala a začala podnikat násilné akce a atentáty, hlavně proti egyptským politikům, úředníkům, turistům a proti koptským křesťanům v Egyptě.
- V r. 1995 se pokusila o atentát na egyptského prezidenta Mubáraka.
- V r. 1997 měla na svědomí **masakr v Luxoru**, který měl mj. dlouhodobý dopad na egyptskou ekonomiku. Rozdělila se na dvě frakce, přičemž ta radikálnější z nich má vazby na Egyptský islámský džihád a Al-Káidu.
- Duchovním vůdcem organizace je klerik **Omar Abdel-Rahmán**, který si však odpykává doživotní trest v USA.

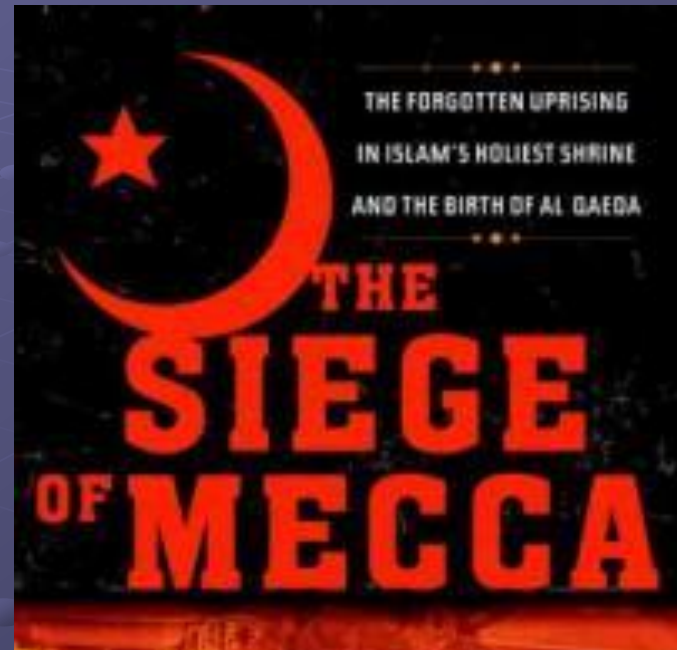
Obsazení mešity v Mekce

prosinec 1979

Džuhajman

al-Utajbí

(1936-79)

Atentát na Anwara Sádáta – 1981

Egyptský islámský džihád

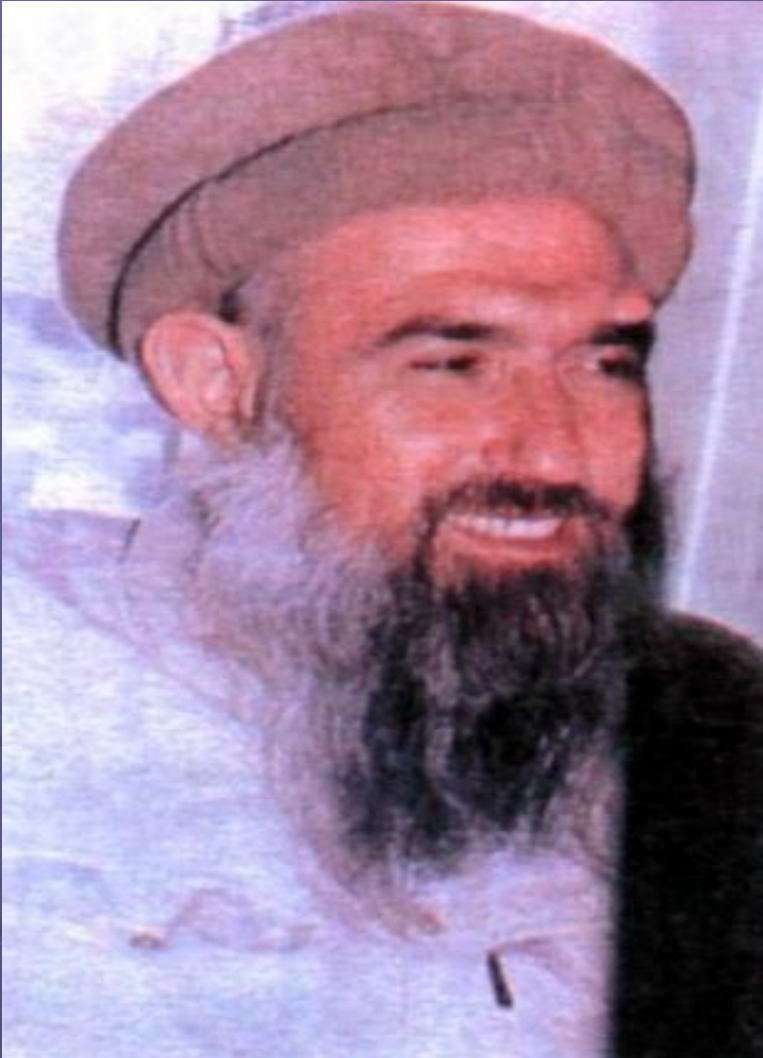

8. The predictable drone of the military parade was suddenly shattered when one artillery truck fell out of line and armed men opened fire on the review stand. President Sadat was killed almost instantly. His assassin was an Islamist named Khalid al-Islambuli. "I have killed Pharaoh," he shouted, "and I do not fear death."

TEORETICI OZBROJENÉHO DŽIHÁDU 1.

Abdulláh AZZÁM (1941 – 1989)

- teolog – obhajoval pomoc Afgháncům v boji proti SSSR jako obranný džihád
- 1979 – vydal fatwu „Obrana muslimské půdy – nejdůležitější povinnost hned po víře“
- duchovní učitel Usámy Bin Ládina

TEORETICI OZBROJENÉHO DŽIHÁDU 2.

Ajmán AL-ZAWÁHIRÍ

Hlavní ideolog Al-Káidy

„Jezdci pod zástavou Prorokovou“

Abú Muhammad AL-MAKDÍSÍ

Hlavní ideolog tzv. salafistického

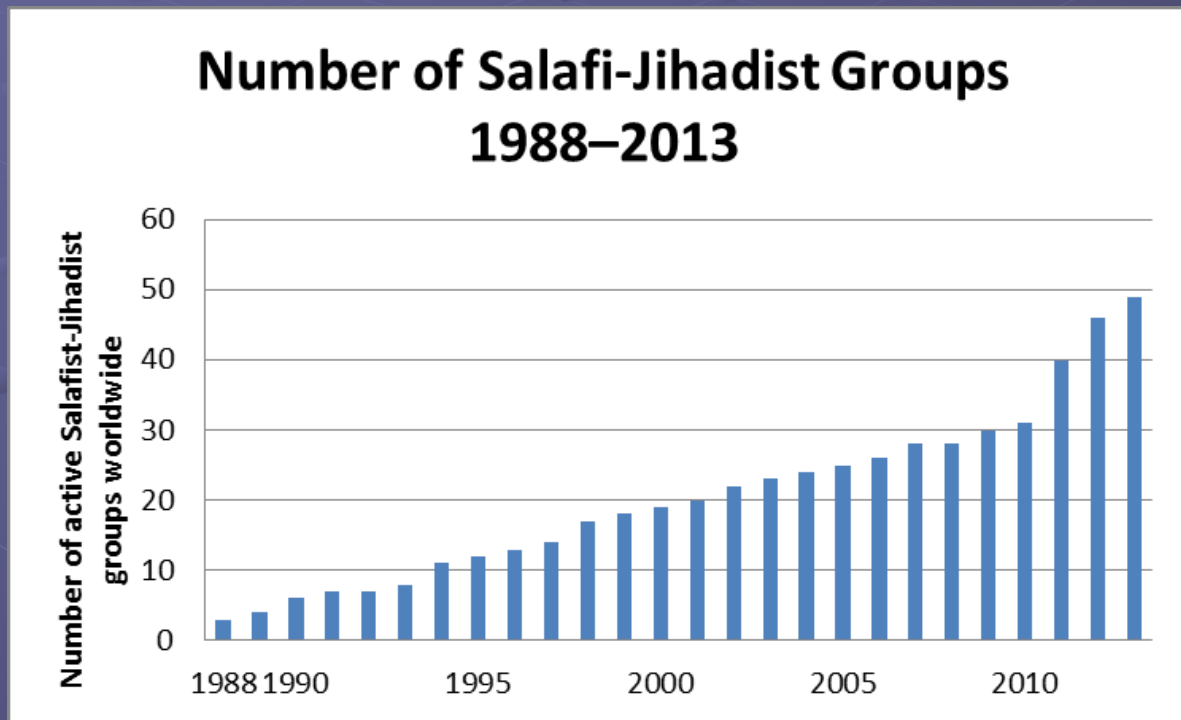
Džihádismu, Jórdánec,

mentor Zarkáwího

Salafistický džihádismus

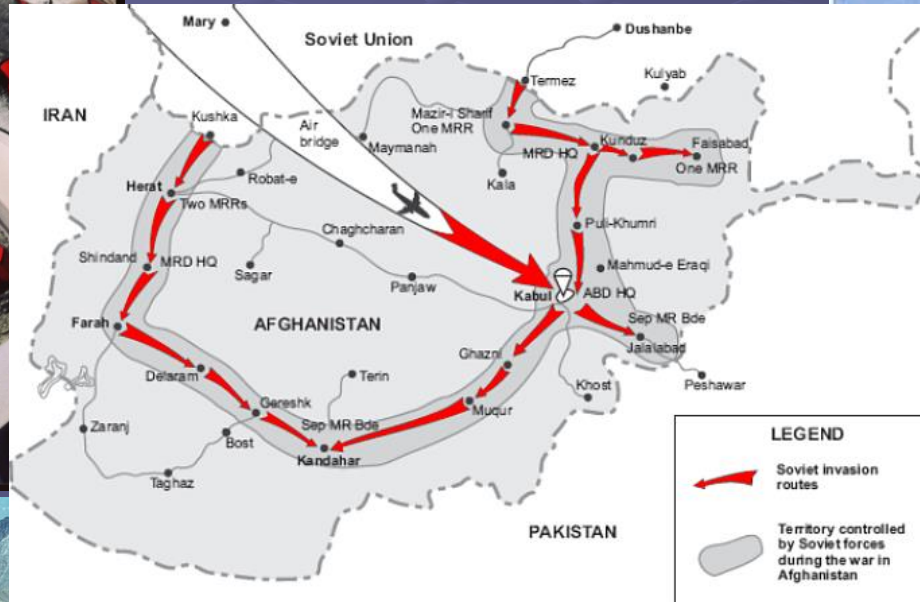
- S pojmem přišel Gilles Kepel
- Relativně nový trend

Zdroj: Rand

Mudžáhíidové proti sovětské okupaci v Afghánistánu

USA a afghánští mudžáhíidové

- Po sovětské invazi do Afghánistánu (1979) začne USA podporovat islamistický odboj proti Sovětům a zdejšímu prosovětskému režimu (proxy war)
- Velmi velkorysá podpora (senátor Charlie Wilson) v řádech stamiliónů dolarů
- točily se hollywoodské filmy oslavující je – Rambo III., James Bond – Living Daylights
- Po sovětském odchodu o ně ztratili zájem.

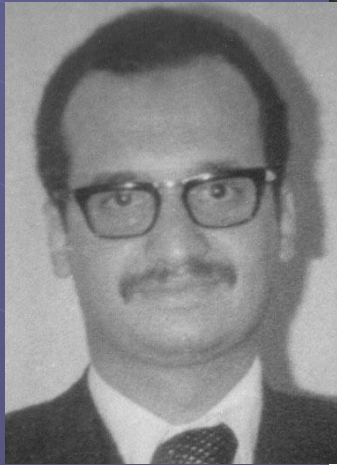

“THESE GENTLEMEN ARE THE MORAL EQUIVALENTS OF AMERICA’S FOUNDING FATHERS.” – RONALD REAGAN, 1985

TÁLIBÁN a AL-KÁIDA

Ajmán Az-Zawáhirí (1951) a Usáma Bin Ládin (1957-2011)

Mladý Usáma bin Ládin

Young Osama Bin Laden

Osama Bin Laden as a judo wrestler in Riyadh beginning of 80ties

<http://blizky-vychod.blogspot.com/>

لا إله إلا الله محمد رسول الله

Vznik Al-Káidy

لا إله إلا الله

- Vznik AK je zastřený a nejasný – datuje na přelomu 80. a 90. let 20. století, vzápětí poté co Sověti odešli z Afghánistánu,
- někdy se uvádí **23. 2. 1998**, kdy se spojily militanté ze súdánského tábora se skupinami z Egypta, Pákistánu, Bangladéše, Saúdské Arábie a dalších zemí
- k AK se připojil především egyptský **Islámský džihád** v čele s **Ajmánem al-Zawáhirím**
- Byla vytvořena skupina, která se nazývala **Světová islámská fronta proti křižákům a Židům**, což byl původní název AK, který prosazoval Bin Ládín
- byla vydána „fatwa“ na zabíjení Západanů

The Independent (prosinec 1993)

10 / INTERNATIONAL

THE INDEPENDENT

MONDAY 6 DECEMBER 1993

The Saudi businessman who recruited mujahedin now uses them for large-scale building projects in Sudan. Robert Fisk met him in Almaty

Anti-Soviet warrior puts his army on the road to peace

OSAMA Bin Laden sat in his gold-plated robe, guarded by the loyal Arab mercenaries who fought through side hills in Afghanistan. Barely, he looked at the camera. He never spoke more than a few words from the man who recruited them, trained them and then dispatched them to join the Soviet army — they wanted something in the Islamic villages of Almaty (and we know the Saudi businessman who is about to complete the highway linking their homes in Khartoum for the first time in history).

With his high cheekbones, nose and long brown robe, Mr Bin Laden looks every inch the mountain warrior of mountain legend. Clevered children danced in front of him, preciously acknowledged his wisdom. "We have been waiting for this road through all the revolutions in Sudan," a child said. "We waited until we had given up on everybody — and then Osama Bin Laden came along."

Outside Sudan, Mr Bin Laden is not regarded with quite such high esteem. The Egyptian press claims he brought hundreds of former Arab fighters back to Sudan from Afghanistan, while the Western press claims in Khartoum has recognized that some of the "Afghans" whom this Saudi entrepreneur flew to Sudan are now busy training for further jihad wars in Algeria, Tunisia and Egypt. Mr Bin Laden is well aware of this. "The rubbish of the media and the embassies," he said. "I am a construction engineer and an agriculturalist. If I had training camps here in Sudan, I couldn't possibly do this job."

And "this job" is certainly an ambitious one: a brand new highway stretching all the way from Khartoum to Port Sudan, a distance of 1,200km (745 miles) on the old road, now shortened to 800km by the new Bin Laden route that will turn the coastal run from the capital into a

more dry's journey. Into a country that is despised by Saudi Arabia for its support of Saddam Hussein in the Gulf war almost as much as it is condemned by the United States. Mr Bin Laden has brought the very controversial equipment that he used only five years ago to build the guerrilla trails of Afghanistan.

He is a shy man. Maintaining a home in Khartoum and only a small apartment in his home city of Jeddah, he is married — with five wives — but wary of the press. His interview with the Independent was the first he has ever given to a Western journalist, and he initially refused to talk about Afghanistan, acting silently on a chair at the back of a makeshift tent, brandishing his stick of wooden wood. But only he eventually did about a war which he

Laden was leading Arab fighters — Egyptian, Algerian, Lebanese, Kuwaiti, Tunisian and Yemeni — into Afghanistan. "we brought them thousands," he said. He supported them with weapons and his own construction equipment. Along with his best engineer, Muhammad Saif — who is now building the Port Sudan road — Mr Bin Laden blasted massive tunnels into the East mountains of Badkhan province for guerrilla hideouts and safe camps, then cut a mainline trail across the country in within 10 miles of Kabul.

"No, I was never afraid of death. As Muslims, we believe that when we die, we go to heaven. Before a battle, God sends us signs, tranquility."

"Now I was only 30 years from the Russians and they were trying

the guerrilla movement) so I returned to find construction in East and Africa. I brought back the equipment I had used to build tunnels and roads for the mujahedin in Afghanistan. Yes, I helped some of my comrades to cross here to Sudan after the war."

How many Osama Bin Laden strikes his head. "I don't want to say. But they are now working on it. They are working right here, building this road to Port Sudan. I told him that Osama Bin Laden fighters in the Russian town of Trawno had mentioned his name to me. "I feel the same about Osama," he said. "But the situation there does not provide the same opportunities in Afghanistan. A small number of mujahedin have gone to fight in Bosnia. They might see the Osama won't allow the mujahedin to through Croatia as the Pakistanis did with Afghanistan."

That did Mr Bin Laden reflect upon what he has learned from his former fellow construction workers. "Was it not a little bit anti-climatic for them, I asked, to fight the Russians and end up road-building in Sudan? "They like this work and so do I. This is a great place which we are allowing for the people here, it helps the Muslims and improves their lives."

His Bin Laden company — set to be combined with the large construction business run by his cousin — is paid in Sudanese currency which is then used to purchase cement and other products for export; profits are clearly not Mr Bin Laden's top priority.

How did he feel about Algeria, I asked? Not a man in a green suit calling himself Mohamed Menem — he claimed to be Nigerian although he was a Sudanese security officer — tapped me on the arm. "You have asked more than enough questions," he said. At which Mr Bin Laden went off to inspect his new road.

'What I lived in two years in Afghanistan, I could not have lived in a hundred years elsewhere,' said Osama Bin Laden

helped to win for the Afghan mujahedin. "What I lived in two years there, I could not have lived in a hundred years elsewhere," he said. When the history of the Afghan resistance movement is written, Mr Bin Laden's own contribution to the mujahedin — and the indirect result of his training and assistance — may turn out to be a turning-point in the recent history of military fundamentalism; even if, today, he tries to minimize his role.

"When the invasion of Afghanistan started, I was outraged and went there at once — I arrived within days, before the end of 1979," he said. "Yes, I fought there, but my fellow Muslims did much more than I. Many of them died and I am still alive."

Within months, however, Mr Bin

to capture me. I was under bombardment but I was so peaceful in my heart that I felt nothing. This experience has been written about in our earlier books. I saw a Soviet mortar shell land in front of me, but it did not blow up. Four more bombs were dropped from a Russian plane on our headquarters but they did not explode. We hear the Soviet Union, the Russians fled."

But what of the Arab mujahedin whom he took to Afghanistan — members of a guerrilla army who were also encouraged and armed by the United States — and who were forgotten when that war was over? "Personally neither I nor my brothers saw evidence of American help. When my mujahedin were victorious and the Russians were driven out, differences started between

Osama Bin Laden surveys the 800km road he is building in northern Sudan. Photograph

Daily service to the USA

ONLY ON

THE WEEK AHEAD

Gatt set

A lesson in the language

AL-KÁIDA – teroristická organizace nové generace

- čistě **sunnitská** (staví se proti šíitskému islámu)
- decentralizace (vs. hierarchie starších organizací)
- „franšízingový“ princip (podobný McDonald's)
- používání moderních technologií
- na výjimky absence soc. systému a charity
- Základní ideologický spis Al-Káidy napsal A. Zawáhirí: „*Jezdci pod zástavou Prorokovou*“ (2001)

TÁLIBÁN – etno-náboženské hnutí národa Paštúnů v Afghánistánu a Pákistánu (uprchlíci)

- Dobré vztahy s Al-Káidou, řada velitelů bojovala proti SSSR
- striktní aplikace šarije a paštunského zvykového práva
- velitelé: mulláh Omar (duchovní vůdce), mulláh Baradar, mulláh Obajdulláh (zajat)
- „starý“ (1994-2001) a „nový“ (2004-současnost) Tálibán

Hlavní útoky přisuzované Al-Káidě

Attacks attributed to al-Qaeda

Outside Afghanistan and Iraq, 1992 to 2008*

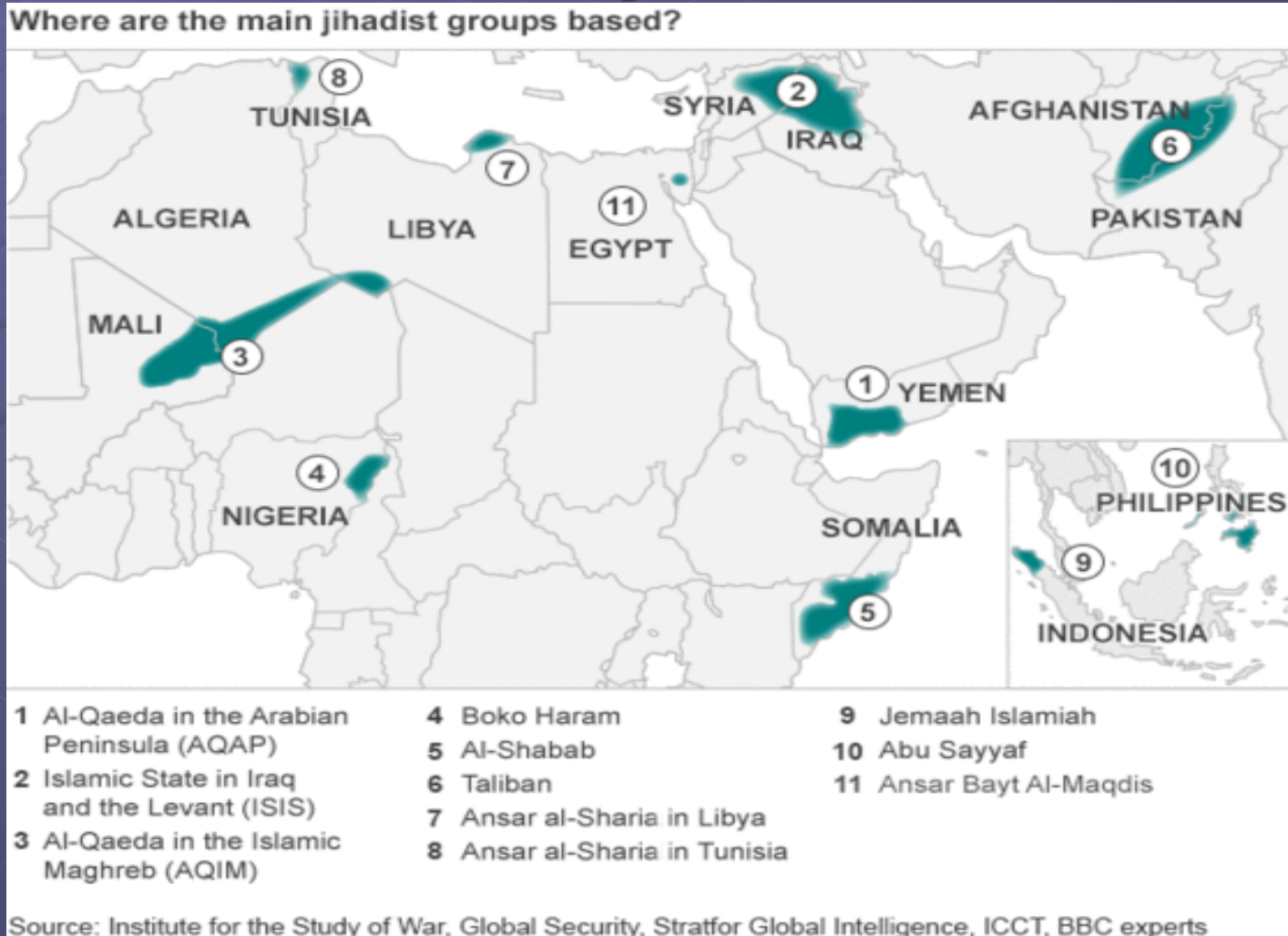
Date	Location	Description	Number killed†
1	1992 December Aden, Yemen	Hotel bombing	2
2	1993 February New York	World Trade Centre bombing	6
3	October Mogadishu, Somalia	Ambush of US forces	18
4	1994 June Mashad, Iran	Shia shrine bombing	27
5	1995 November Riyadh, Saudi Arabia	Truck bomb	7
6	1998 August Kenya and Tanzania	US embassies bombed	301
7	2000 October Aden, Yemen	USS Cole bombing	17
8	2001 September New York, Virginia and Pennsylvania	9/11 attacks	3,000 approx.
9	2002 April Djerba, Tunisia	Synagogue bombing	21
10	May Karachi, Pakistan	Hotel bombing	10
11	June Karachi, Pakistan	US consulate bombing	11
12	October Yemen coast	Limburg oil tanker bombing	1
13	October Bali, Indonesia	Nightclub bombings	202
14	November Mombasa, Kenya	Hotel bombing	15
15	2003 May Riyadh, Saudi Arabia	Expatriate compound bombing	35
16	May Casablanca, Morocco	Multiple bombings	45
17	August Jakarta, Indonesia	Hotel bombing	16
18	November Riyadh, Saudi Arabia	Car bombs	17
19	November Istanbul, Turkey	Synagogues bombed	57
20	2004 February Philippines	Ferry bombing	116
21	March Madrid, Spain	Train bombings	191
22	April Riyadh, Saudi Arabia	Government building bombing	3
23	May Yanbu, Saudi Arabia	Refinery attack	5
24	May Khobar, Saudi Arabia	Expatriate compound attack	22
25	December Jeddah, Saudi Arabia	US consulate attack	5
26	2005 July London	Underground/bus bombings	56
27	July Sharm el-Sheikh, Egypt	Resort bombings	88
28	November Amman, Jordan	Hotel bombing	63
29	2007 April Algiers, Algeria	Car bombs	33
30	2008 June Islamabad, Pakistan	Danish embassy bombing	6

Sources: Press reports; Congressional Research Service

* Later information unavailable † Including perpetrators

Současná působíště nejradikálnějších islamistických skupin

Hlavní odnože Al-Káidy ve světě

- Al-Káida v Afghánistánu a Pákistánu
- Al-Káida na Arabském poloostrově
  - Al-Káida v Saúdské Arábii
  - Al-Káida v Jemenu
  - Al-Káida v Iráku + Fronta An-Nusra v Sýrii
- Al-Káida v islámském Maghrebu (AQIM)
- Aš-Šabáb v Somálsku

Al-Káida v Iráku a vznik tzv. „Islámského státu“

لا إله إلا الله

- Přítomnost Al-Káidy v Iráku měla být jedním z argumentů pro US invazi v roce 2003
- Přítomnost Al-Káidy v Iráku nebyla prokázána, avšak zanedlouho po invazi zapustila v zemi kořeny
- Krach Bushovy politiky v Iráku – hlavní strategické chyby – dezintegrace vládního aparátu a armády vede k anarchii, chaosu a násilí, ostrakizace sunnitů atd.
- V lednu 2006 vznikla tzv. Mudžáhedínská rada (*Mujahideen Shura Council*) jako zastřešující organizace sunnitských radikálních skupin v Iráku
- Zahrnovala mj. Organizaci Al-Káidy pro džihád v Mezopotámii (tedy odnož Al-Káidy v Iráku), dále Armádu vítězné víry a několik dalších radikálních organizací.
- V říjnu 2007 se Mudžáhidínská rada přetransformovala na novou organizaci pod názvem Islámský stát v Iráku a Levantě.

Předchůdce ISIS

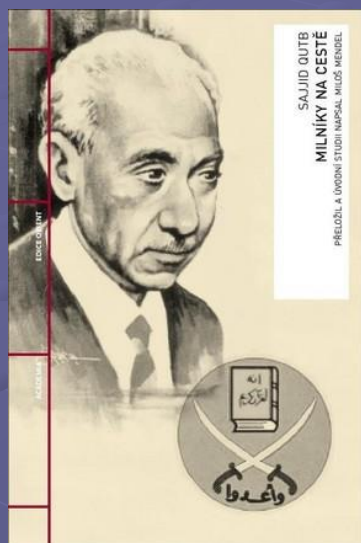
- Od r. 2004 byla irácká frakce Al-Káidy zvaná „Organizace základny džihádu v Mezopotámii“ jen jednou z mnoha radikálních skupin
- Známá byla hlavně kvůli brutalitě jejího vůdce Abú Músab Al-Zarkáwího (1966-2006)
- V roce 2006 se transformovala na „Islámský stát v Iráku“

Vzestup ISIS

- 2011 – impuls pro ISIS
  - odchod US z Iráku a zapojení se do bojů v Sýrii
- 2013/2014 – velký průlom ISISu v bojích – obsazení části prov. Anbár, města Fallúdža, Mosul
- Konflikt s dalšími frakcemi jak v Iráku, tak v Sýrii – a nakonec i konflikt s afghánskou Al-Káidou
- Samozvaný chalífa Abú Bakr al-Bagdádí odepřel loajalitu vůdci afghánské Al-Káidy Zawahirímu, který požadoval aby ISIS přenechal operace v Sýrii operace tamní odnoži Al-Káidy, frontě An-Nusrá, a zaměřil se na působení v Iráku (únor 2014).
- Z ISIS se stala odštěpenecká frakce Al-Káidy

Ideové zdroje ISIS

Sajjid Kutb: „Milníky na cestě“ (1964)

Neznámý autor: „Příručka Al-Káidy“ (2000)

Ajmán Zawáhirí: „Jezdci pod zástavou Prorokovou“ (2001)

Mohammad Hasan Chalíl al-Hakím (Abú Bakr Nádží): „Řízení běsnění“ (2004)